

Viktor Amand Kyas, osb

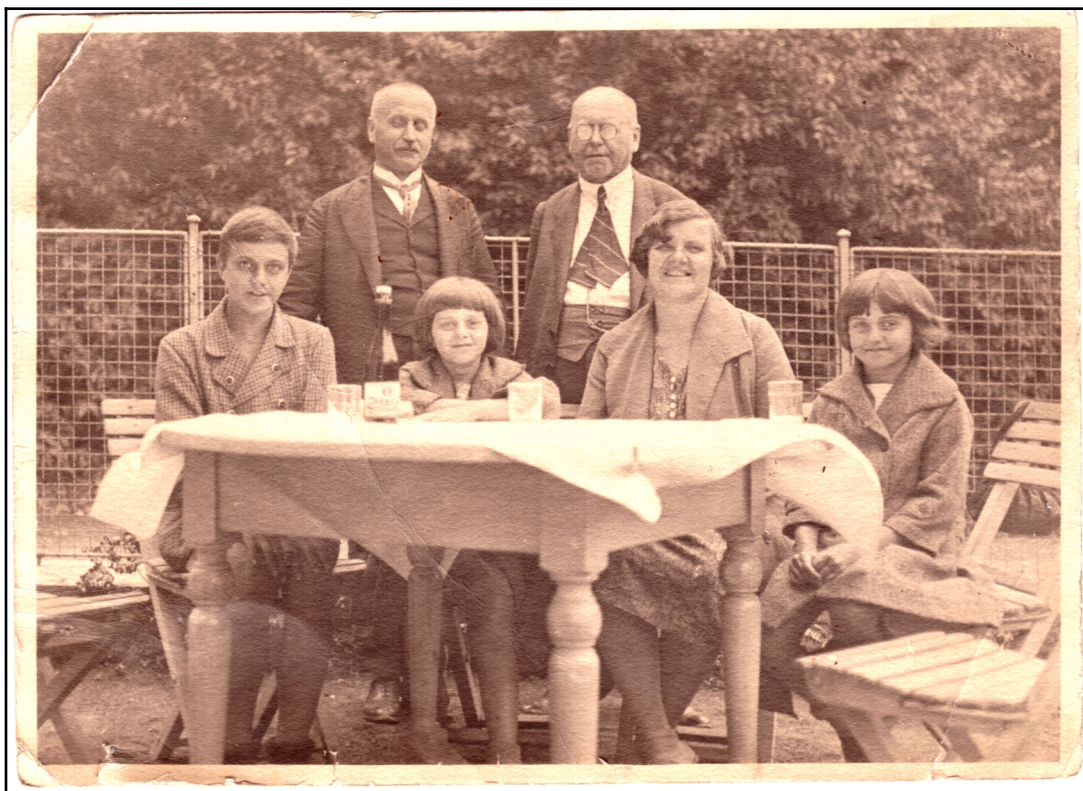
*** 19.8.1873 Bystřice pod Hostýnem
+ 3.3.1944 Brno**

Viktor Amand Kyas bol kňaz, mimoriadne vzdelaný pedagóg, zdatný športovec a významný športový funkcionár, veľký turista, ktorý bol zakladateľom turistického života v Ružomberku a ovplyvňoval ho i v rámci Slovenska. Bol publicista, humanista a kultúrny pracovník na Morave a v Ružomberku. Viktor Kyas študoval na gymnáziu v Brne (maturita v roku 1891), do rehole benediktínov vstúpil ako čerstvý maturant a prijal reholné meno Amand. Latinská skratka pre tento rád je OSB – Ordo Sancti Benedicti, píše sa za menom. Teológiu vyštudoval v Prahe, kde bol v roku 1896 vysvätený. Rehoľa potom rozhodla, že bude učiteľom na nemeckom gymnáziu v Břevnove, preto pokračoval v štúdiách na nemeckých školách. V rokoch 1892 – 1900 študoval zemepis a dejepis, orientálne jazyky a hudbu. Nasledovalo 14 rokov pedagogického pôsobenia v Břevnove a na Morave. Po roku 1918 sa prihlásil do štátnej služby, zložil štátne skúšky z reči československej a v roku 1919 prišiel na Slovensko. Na gymnáziu v Ružomberku začal učiť od 15. septembra 1919. Tu pôsobil do roku 1934. Po odchode z Ružomberka žil v Brne kde zomrel. Pochovaný bol v rádovom rúchu benediktínov na Ústrednom cintoríne v Brne.

V. A. Kyas bol v Ružomberku známy hlavne z histórie nášho školstva a športu. Poznatky o ňom boli však povrchné, nik túto osobnosť a jej 15-ročnú činnosť v RK z rokov 1919 – 1934 nezhodnotil komplexne. O to väčšie bolo prekvapenie autora, keď v roku 2016 našiel Internetovú encyklopédiu dejín mesta Brna a nové fakty k osobe V. A. Kyasa, OSB. Následná spolupráca autora s jeho rodinou v Brne priniesla ďalšie, zaujímavé fakty, dokonca i fotografie. Jeho podoba bola v Ružomberku dovtedy známa iba z jedinej, veľmi nekvalitnej, fotografie (kniha 250 rokov ružomerského gymnázia, strana 80). Portrét a skupinová snímka jeho rodiny (Kyas stojí vpravo) v tejto práci prvý raz ukazujú, ako táto vynikajúca osobnosť vyzerala. Po uvedených výskumoch možno konštatovať, že V. A. Kyasovi sa v Ružomberku nedostalo doteraz patričného ocenenia a uznania za to, čo v meste urobil. Okrem školstva a športu zanechal totiž svoju stopu aj ako kňaz bývajúcí v piaristickom kláštore, cestovateľ, učiteľ hudby, podporovateľ nášho múzea, knižník, humanista, ako človek ovládajúci niekoľko orientálnych jazykov a ako český profesor, ktorý sa naučil hovoriť veľmi dobre aj po slovensky. Kým sa dostaneme k turistike, povedzme si niečo ku Kyasovmu pôsobeniu v Ružomberku v iných oblastiach.

Na gymnáziu v Ružomberku viedol učiteľskú knižnicu a bol správcom dejepisných, zemepisných a numizmatických zbierok. Podporoval študentov v športe. Založil každoročné preteky študentov v ľahkej atletike o putovný tzv. Kyasov pohár, ktorý sám na tieto ciele zakúpil a venoval. Prvý raz sa o pohár súťažilo v roku 1930. Výsledky v 2.ročníku súťaže priniesli noviny Republikán v čísle 20/1931. Ako pedagóg pôsobil aj mimo gymnázia, prednášal pre rôzne spolky a organizácie ako boli: Živena, Občianska beseda, Abstinenčný spolok, Červený kríž, prednášal v kurzoch pre úradníkov, dôstojníkov, učiteľov a učiteľky. Ako učiteľ hudby viedol spevokol Živeny a v jeho životopise sa uvádza, že bol aj vedúcim Ružomerského spevokolu. Bol vynikajúci rečník, v roku 1979 napísal Z. Hochmuth v Krásach Slovenska o ňom, že „bol hlasu sťa zvon zunivého a slovenčinu ovládal do najjemnejších odtieňov“. Niekoľko veselých spomienok na prof. Kyasa od jeho žiakov je v knihe 250 rokov ružomerského gymnázia. V týchto spomienkach ostal aj ako typický, roztržitý, starší pán, ktorý vošiel do triedy s jednou čiernou a druhou hnedou topánkou alebo, inokedy, s topánkou zaviazanou namiesto šnúrky obyčajným špagátom.

**Viktor Amand Kyas, OSB v kruhu rodiny, stojí vpravo.
Archív Internetovej encyklopédie dejín mesta Brna.**

V.A.Kyas sa silno angažoval i v oblasti kultúry. V Ružomberku sa zaslúžil o budovanie knižníc v meste. Bol predsedom mestskej knižničnej rady. Bol tiež správcom gymnaziálnej knižnice a vybudoval i knižnicu turistického odboru. Často spolupracoval s Liptovským múzeom pri zriaďovaní zbierok, hlavne s jeho riaditeľom Júliusom Kürtim. Angažoval sa aj v organizácii Červený kríž popri takých známych osobnostiach ako bola Gizela Fridrichová a riaditeľ textilky František Adámek.

Písal o tom Ružomberský hlas v článku V. Rubeša: Humanita celých generácií. Bol aj aktívnym horolezcom, bol na 8. horolezeckom týždni vo Vysokých Tatrách v roku 1930, ako horolezec navštívil Alpy. Veľmi aktívny bol v oblasti športu i v rámci mesta. Do športových aktivít v meste sa zapojil ako schopný funkcionár v oblasti futbalu. Už uvedené práce k ružomberskému futbalu uvádzajú, že prof. V. A. Kyas sa stal prvým predsedom futbalového klubu s názvom Športový klub Ružomberok. Tento futbalový klub vznikol v roku 1927. Ako dlho pôsobil v uvedenej funkcii pramene neuvádzajú. Bol členom Matice slovenskej. V Ružomberku bol podpredsedom Červeného kríža.

V Ružomberku je prof. Kyas najznámejší ako **významný turistický funkcionár**. Do turistického života v meste vstúpil v roku 1922, keď zanikal Tatranský spolok turistický a vznikol Odbor KČST. Aj Kyas pomáhal zakladať KČST a stal sa členom jeho prvého výboru. Nový spolok získal rýchlo okolo 100 členov, ale potom prišla namiesto rozvoja veľká kríza. Počet členov klesol na krízové číslo 41. Príčiny boli dve. Prvou boli národnostné rozpory medzi turistami zo starého a nového spolku. Druhou bolo obsadenie postov v novom spolku nekompetentnými osobami bez organizačných a turistických znalostí. Výsledkom bolo, že v závere roka 1924 došla členstvu trpezlivosť, 5.10.1924 sa konalo mimoriadne Valné zhromaždenie. To odvolalo takmer celý starý výbor, do nového sa z neho dostali len dvaja (Kyas a Borecký). Nový výbor sa o rok zase zmenil a tak sa vo voľbách na rok 1926 stal v poradí tretím predsedom Odboru V. A. Kyas, OSB. Ako kľúčové sa ukázalo to, že podpredsedom a vzápätí predsedom sa stal práve on. V turistike mal vtedy v Ružomberku najviac skúseností, ako slobodný človek bez rodiny, mal dostatok času, aby sa turistike venoval naplno, ako katolícky kňaz vedel tmiť a likvidovať vznikajúce rozpory všetkého druhu. Okrem toho, hoci bol Čech, hovoril perfektne i po slovensky. A keďže bol katolícky kňaz, katolícky Ružomberok ho akceptoval. Až pod jeho vedením sa začala turistika v Ružomberku rýchlo rozvíjať. On má najväčšie zásluhy na jej všetkých ďalších úspechoch, **práve prof. Kyasa považujem preto za skutočného zakladateľa ružomberskej turistiky !**

Kyas pôsobil ako funkcionár v ružomberskej turistike v rámci KČST 12 rokov. Bol členom výboru (1922 – 1924), podpredsedom (roky 1924 – 1925) a tretím predsedom v rokoch 1926 – 1934. **Okrem toho, že bol 8 rokov predsedom OKČST v Ružomberku, bol od roku 1927 podpredsedom Slovenskej komisie KČST. Päť rokov bol tiež predsedom Turistickej župy fatranskej (1930 – 1935),** ktorej sídlo bolo vtedy v Ružomberku. Jeho práca v Ružomberku i v rámci Slovenska bola ocenená na valnom zhromaždení Župy fatranskej vo Vrátkach 11.3.1934 pamätnou plaketou s ružomberským medveďom. Správu o tom priniesli Krásy Slovenska 3/1934. **V roku 1934 bol so súhlasom ústredia menovaný za zásluhy o rozvoj turistiky za čestného člena KČST.**

Niekedy v tomto čase napísal prof. Kyas rozsiahly článok do brožúry Ružomberok strediskom turistiky a cudzineckého ruchu s názvom Turistika. Článok má rozsah 5,5 strany formátu A4, je doplnený krásnymi fotografiami okolia mesta (je ich až 13). Sú v ňom cenné údaje k histórii turistiky v Ružomberku, podstatnú časť zaberajú návody na túry v zaujímavom členení: prechádzky po rovine, výlety po vrškoch a túry. Táto jeho práca je dodnes hlavným zdrojom informácií o začiatkoch ružomberskej turistiky. Meno Kyas nájdeme okrem Krás Slovenska a spomenutej brožúry aj v iných literárnych prameňoch. Bolo to však až o 35 rokov neskôr,

d'alšia zmienka o ňom sa objavila v roku 1970 a to hneď dvakrát, a síce na strane 267 vo Vlastivednom zborníku Liptov – 1, ktorý vydalo Liptovské múzeum v Ružomberku a v brožúre Ružomberok opäť v lige od autorov Maršálek – Stano – Gulička na strane 19. Potom prišla kniha PhDr. S. Böhm: 250 rokov ružomerského gymnázia, ktorú vydalo Gymnázium Ružomberok v roku 1979, kniha J. Helku: Storočnica ružomerského futbalu, vydal Ružomerský futbalový klub v roku 2006, kniha kolektívu autorov Monografia Ružomberok, ktorú vydalo mesto v roku 2009, kniha ThDr. D. Iskrovej: Významné židovské osobnosti mesta Ružomberok, vydala Katolícka univerzita v Ružomberku, 2011 a kniha J. Hýroša: História horolezectva v Ružomberku 1900 – 2010.

Spracoval: Ing. Jozef Hýroš

Hlavné pramene:

PhDr. S. Böhm: 250 rokov ružomerského gymnázia, 1979.

Jozef Hýroš: História horolezectva v Ružomberku 1900 – 2010, 2011.

Jozef Hýroš: História turistiky v Ružomberku, 2019.

Internetová encyklopédia dejín mesta Brna.

Krásy Slovenska.